

Fot. PAP/L. Szymański

Witold Kieżun (1922–2021)

12 czerwca 2021 roku odszedł na wieczną wartę wybitny prakseolog i teoretyk zarządzania Profesor Witold Kieżun.

*Litewskie korzenie,
Książęce imię.
Dumne spojrzenie.
Serce olbrzymie
Polsce oddane.
Na śmierć i życie
W niej zakochane.*

Te słowa rymowanej laudacji – którą ułożyłem w związku z doktoratem *honoris causa* przyznanym Witoldowi Kieżunowi przez Akademię Obrony Narodowej – najlepiej zdają sprawę z tego, kim był Witold. Był to już jego drugi honorowy doktorat. Pierwszy nadała mu Akademia Leona Koźmińskiego. Wówczas to, w sporządzonej na tę okoliczność recenzji, pisałem: „Słowniki etyki definiują honor, jako cechę związaną z takimi wartościami jak odwaga, odpowie-

działność i wierność. Te cechy stają się niezwykle ważne w trudnych czasach”. Takie były czasy młodości lat Witolda, podobnie jak wszystkich z „pokolenia Kolumbów”. Codzienny egzamin zdawany przez ludzi tego pokolenia przypadł na czas okupacji hitlerowskiej i Powstania Warszawskiego. Ich idealizm i gotowość do zaangażowania wzmocnione były wiarą w dobrą sprawę, o którą walczyli. W tej walce brał czynny udział Witold: absolwent Szkoły Inżynierskiej im. Hipolita Wawelberga i Stanisława Rotwanda¹, studiujący także prawo na podziemnym Uniwersytecie Warszawskim, a przy tym dzielny żołnierz Armii Krajowej. Jego odwaga na polu walki została doceniona i wyróżniona. Miał zaledwie lat dwadzieścia dwa, gdy został udekorowany Srebrnym Krzyżem Orderu Virtuti Militari. W 70-lecie Powstania jego podobiznę zamieszczono na okolicznościowym znaczku wydanym przez Poczta Polską, a miasto Warszawa nadało mu godność Honorowego Obywatela².

Witold nie mógł przewidzieć, że po zakończeniu wojny przyjdzie mu potwierdzać dojrzałość w jeszcze bardziej dramatyczny sposób. Oto bowiem na początku 1945 roku, tuż po 23. urodzinach, aresztowano go w Krakowie, gdzie zamierzał kontynuować studia prawnicze. Zamiast zasiąść w audytorium Uniwersytetu Jagiellońskiego został osadzony w więzieniu na Montelupich, a następnie deportowany do gułagu w sowieckim Turkmenistanie. Był bliski śmierci z powodu choroby, jakiej się nabawił w obozie. Przeżycie zawdzięcza sile organizmu i sile charakteru. Jakby tego było mało, jego powrót do kraju w 1946 r. zaczął się od „kwarantanny” w obozie pracy Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w Złotowie.

¹ Ta polska szkoła techniczna w ograniczonym zakresie zachowała możliwość działania pod okupacją niemiecką (przyp. Redakcji).

² Krótkie wspomnienie W. Kieżuna z okresu wojny, z nawiązaniem do czasów powojennych i początków pracy naukowej zostało utrwalone przez Muzeum Powstania Warszawskiego: *Witold Kieżun „Wypad”*, w: *Archiwum Historii Mówionej* (Muzeum Powstania Warszawskiego), URL: <<https://www.1944.pl/archiwum-historii-mowionej/witold-kiezun,495.html>>, dostęp: 12.2021 (przyp. Redakcji).

„Nic to” – powiedział wtedy (jak jeden z bohaterów *Trylogii* Henryka Sienkiewicza).... Podjął studia w Uniwersytecie Jagiellońskim uzyskując w roku 1949 dyplom magistra prawa. Po ukończeniu studiów z przyczyn politycznych nie mógł pracować na uczelni, będąc *persona non grata*. Nie byłby jednak sobą, gdyby się poddał. Mając w pamięci słowa z bajki Jeana La Fontaine’a, że „rozpaczać to zło przydawać do zła”, podjął pracę w Narodowym Banku Polskim: z energią i entuzjazmem zaangażował się w działania mające na celu poprawę efektywności tej instytucji finansowej. Nie porzucił przy tym swoich zainteresowań naukowych. Został uczestnikiem seminarium doktorskiego prof. Jana Zieleniewskiego w kierowanej przez niego Pracowni Ogólnych Problemów Organizacji Pracy PAN, placówki przekształconej później w Zakład Prakseologii PAN. Tam się poznaliśmy i nawiązaliśmy nić przyjaźni. Badania, jakie podjął Witold Kieżun, zaowocowały doktoratem obronionym w SGPIIS w 1964 roku. Pięć lat później Witold Kieżun uzyskał stopień doktora habilitowanego SGPIIS. Profesor Zieleniewski, który wysoko cenił swojego ucznia, wskazał go na swojego następcę, kiedy przeszedł na emeryturę w 1970 roku. Docent Kieżun kierował Zakładem Prakseologii PAN przez trzy lata, gromadząc wokół placówki liczne grono specjalistów teorii organizacji i zarządzania oraz inicjując interdyscyplinarne studia doktoranckie. Nie dane mu było jednak kontynuowanie zamierzonych prac. Władze PAN, działając pod naciskiem politycznym, zmusiły Go do dymisji. Jak się okazało, planowano utworzenie instytutu „organizacji i kierownictwa”. Efemeryda ta egzystowała zaledwie dwa lata z okładem, zaś Witold Kieżun podjął wykłady na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, uzyskując tytuł profesora nadzwyczajnego w roku 1975.

Witold Kieżun był zaangażowany w kształcenie młodych naukowców przygotowujących rozprawy doktorskie pod jego kierunkiem. Publikował książki i liczne artykuły, także w językach angielskim i francuskim. Lata osiemdziesiąte i część dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia spędził za granicą, wykładając w University School of Business w Filadelfii, Duquesne University w Pittsburghu, EHC

Universite de Montreal i Universite de Quebec. Współpracował z McGill University w Montrealu, gdzie przewodniczył Radzie Programowej Polskiego Instytutu Sztuki i Nauki. Został zaproszony do współpracy z Organizacją Narodów Zjednoczonych, służąc jako specjalista i kierownik projektu w krajach afrykańskich. Jego imię stało się synonimem polskiej teorii organizacji.

Prof. Kieżun współpracował z Akademią Leona Koźmińskiego od czasu jej utworzenia. Wykładał także w Międzynarodowej Szkole Zarządzania i Akademii Humanistycznej w Pułtusku. Był zapraszany na liczne konferencje i wykłady gościnne w Wielkiej Brytanii i Francji. Wykładając, oferował studentom nie tylko wiedzę, ale także własne doświadczenia zawodowe i życiowe. Zajmował wiele stanowisk w stowarzyszeniach naukowych i redakcjach czasopism. Był zapraszany jako ekspert. Godne uwagi jest to, że pomimo wielu dramatycznych przeżyć i zagrożeń życia, nie zgorzkniał, lecz zachował pogodę ducha. Był pełen entuzjazmu, stanowiąc wzór do naśladowania.

Witold Kieżun jest autorem ponad 300 publikacji, w tym 70 monografii, podręczników, drukowanych serii wykładów i wielu innych. Na szczególne wyróżnienie zasługuje jego podręcznik *Sprawne zarządzanie organizacją* nagrodzone Grand Prix Akademickich Targów Książki „Atena 1997”. W dziele tym przedstawiona została prakseologiczna teoria organizacji. Towarzystwo Naukowe Prakseologii nadało profesorowi godność Członka Honorowego. Imponujące są zredagowane przez niego cztery tomy podsumowujące dorobek Seminarium Krytycznej Teorii Organizacji (KTO)³, któremu współprzewodniczył przez 20 lat w Akademii Leona Koźmińskiego. Został odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Popełnilibyśmy błąd, gdybyśmy myśleli o Witoldzie Kieżunie tylko jako badaczu, wykładowcy, autorze publikacji naukowych,

³ Zob. W. Kieżun, *Dorobek naukowy Seminarium KTO ujęty w czterech wcześniejszych publikacjach książkowych*, [w:] W.W. Gasparski, W. Kieżun (red.), *Krytyczna teoria organizacji: elementy filozofii i praktyki zarządzania*, Warszawa, 2020: 49–52. (przyyp. Redakcji)

doświadczonym praktyku biznesu i żołnierzu. Był także artystą, kompozytorem i autorem literatury wspomnieniowej. O opublikowanej przez niego wspomnieniowej książce *Niezapomniane twarze* Zbigniew Herbert napisał, że jest to unikatowa proza⁴. Szczególnie miejsce zajmuje książka zatytułowana *Magdulka i cały świat* (rozmowa biograficzna z Witoldem Kieżunem przeprowadzona przez Roberta Jarockiego).

Tadeusz Kotarbiński zalecał postępować w życiu wedle następujących zasad: „Lub czynić coś, kochaj kogoś, nie bądź gałganem, żyj poważnie”. Witold czynił wiele we wszystkich rodzajach aktywności, będąc teoretykiem i praktykiem zarządzania, naukowcem, nauczycielem, żołnierzem, komentatorem zdarzeń społecznych i politycznych. Widać było, że lubił robić to, co robił. Kochał współtowarzyszkę walki powstańczej Danutę z Magreczyńskich – czyli „Jolę”, sanitariuszkę z kompanii „Anna” batalionu „Gustaw”, z którą się ożenił, która była później stomatologiem. Mieli dwoje dzieci: syna Witolda Olgierda oraz córkę Krystynę. Był Witold człowiekiem dzielnym. Wszystko, co czynił, traktował serio. Można więc powiedzieć, że spełniał z nadatkiem wskazania Mistrza. Takim pozostanie w pamięci przyjaciół, kolegów, współpracowników i wychowanków.

Wojciech W. Gasparski

Honorowy Prezes
Towarzystwa Naukowego Prakseologii

⁴ Zbigniew Herbert opublikował recenzję książki *Niezapomniane twarze* w „Tygodniku Solidarność”, w rubryce „Zbigniew Herbert poleca”, w lipcu 1998. Była to ostatnia recenzja zamieszczona w tym piśmie przed śmiercią poety (przyp. Redakcji).

Prakseologia

163–164/2021–2022

Treść numeru

Marcin W. Bukała

Słowo od Redakcji **3**

Anna Lewicka-Strzałecka

Profesor Wojciech W. Gasparski (1936–2022)
– zarys biografii naukowej **7**
*Outline of a scientific biography
of Professor Wojciech W. Gasparski (1936–2022)*
(Summary) **14**

STUDIA

Wojciech W. Gasparski

On the Methodology of Practical Disciplines
(Sciences) — From the Treatise
»A Philosophy of Practicality« **17**
*O metodologii dyscyplin (nauk) praktycznych
— z traktatu »Filozofia praktyczności«* (Streszczenie) **36**

Miroslaw Sułek

O ludzkim działaniu ze stanowiska
nowej prakseologii **37**
*On human action from the stand
of a new praxiology* (Summary) **63**

Paweł Drobny

Teorie kapitału ludzkiego i innowacji
w perspektywie ekonomii personalistycznej **65**
*Theories of human capital and innovation
in the perspective of personalist economics* (Summary) **100**

Alojzy Czech, Krystyna Jędralska

Nauki o zarządzaniu w dziejach katowickiej
uczelni ekonomicznej na marginesie
85. rocznicy założenia **103**
*Management sciences in the history
of the University of Economics in Katowice
on the 85th anniversary of its foundation* (Summary) **129**

ANKIETA „PRAKSEOLOGII”

Moralność współczesnego biznesu — próba diagnozy
Wstęp (Dominik Stanny) **131**
Odpowiedzi uczestników (Piotr Masiukiewicz,
Krzysztof Oblój, Bolesław Rok, Tomasz Gigol,
Aleksandra Stanek-Kowalczyk) **133**
*The Morality of Contemporary Business
— the Attempt of Diagnosis* (Summary) **142**

DYSKUSJE

Jerzy J. Kolarzowski

Projekt – książka – monument **145**
Project – book – monument (Summary) **161**

Piotr T. Makowski

Jak myśleć o praktyczności:
Wojciecha W. Gasparskiego traktat o filozofii
Tadeusza Kotarbińskiego oraz *similaria* **163**
How to think about practicality:
Wojciech W. Gasparski's treatise on philosophy
of Tadeusz Kotarbiński and similaria (Summary) **178**

Wojciech W. Gasparski

»Etyka dobrej roboty« Richarda Sennetta i inne
książki tego autora — sprawozdanie z lektury **179**
»Etyka dobrej roboty« («The Craftsman«)
by Richard Sennett and Other Books of the Author:
Notes in the Margin (Summary) **205**

RECENZJE

Danielle Logue, *Theories of Social Innovation*, 2019
/Wojciech W. Gasparski/ **207**

Robert Sroka, *Nieodkryci przywódcy współczesnej
etyki biznesu*, 2021

(Czy tworzeniem i wdrażaniem etycznych standardów
w biznesie powinny i mogą zajmować się organizacje
branżowe?) /Anna Lewicka-Strzałecka/ **215**

Gabriel Łasiński, *Sprawne działania indywidualne
i zespołowe. Ujęcie prakseologiczno-systemowe*,
2021 /Ryszard Banajski/ **220**

INFORMACJE O PUBLIKACJACH

Wykaz prac naukowych
związanych z myślą prakseologiczną
opublikowanych w Polsce w latach 2020–2021 (wybór)
/Redakcja/ **231**

KRONIKA

Odezwa Honorowego Prezesa
Towarzystwa Naukowego Prakseologii w sprawie inicjatywy
nadania Uniwersytetowi Łódzkiemu imienia
Tadeusza Kotarbińskiego **235**

Ze sprawozdania z działalności ZG
Towarzystwa Naukowego Prakseologii za 2020 rok **237**

Ze sprawozdania z działalności ZG
Towarzystwa Naukowego Prakseologii za rok 2021 **239**

TNP na Festiwalu Nauki w Warszawie: 2020 & 2021 **242**

Krzysztof Tchoń (1951–2021)
/Wojciech W. Gasparski/ **243**

Witold Kieżun (1922–2021)
/Wojciech W. Gasparski/ **247**

Noty o Autorach

252